



LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EL NADAL DEL GOBERNADOR



—No, senyors; no 'n menjo jo de gall... ¡Perdiu, perdiu!

Domingo Reato

CRONICA

ERA avants dels successos de la darrera setmana de Novembre, qu'encare regolfava en mon esperit la veu alelada del poeta Maragall, demanant al poble de Barcelona una gracia de caritat pera continuar las obras del *Temple de la Sagrada Familia*. Els successos m' impediren de parlarne llavors. Avuy es ocasió de ferho.

A la excitació del poeta, que mira en aquella construcció el suprém ideal del nostre poble, s'hi uniren altres veus.

En primer lloch, la del arquitecte Joan Rubió, ajudant del Sr. Gaudí, y admirador del seu mestre, fins á la imprudencia. En un article cabalístich deya: «Las miserables serpetas de nostra ciutat, no saben encare quí es ell (En Gaudí). Ell ¡escolteuho bé! es el llás d'unió entre l'arquitectura mitj-eval y la que vindrá. Las primeras fitas del estil arquitectónich cristiá que s'apropa, ell las ha posadas. L'arquitectura cristiana universal no morirá, porque l Sr. Gaudí ha viscut.»

Afegeix que mentres els sabís á la moderna discuteixen sobre las qüestions que á las formas constructivas poden millor convenir pera ser reflexe fidel de l'ossamenta dels edificis, ell ha sabut endavinar el llas íntim de unió qu' existeix entre la idealitat y la

realitat, y ha posat en práctica aquella sintética visió de tota l'arquitectura cristiana... la veritat.

«L'arquitectura cristiana—exclama—pot caminar! ¡Las cadenas que la fermavan han sigut trencadas! El llibertador, es ¡oh catalans! un home de casa nostra.»

¿Ho entenen vostés aixó? Pera ferse'n cárrech res millor que trasladarse al lloch del prodigi... Pero no, no cal que 's cansin. El Sr. Rubió 'ls surt al pas dihéntlosli: «No aneu pas á veure la resolució práctica de aquests problemas en el temple de la Sagrada Familia, porque, si sou profans, no ho sabreu veure, y si sou entesos potser tampoch.»

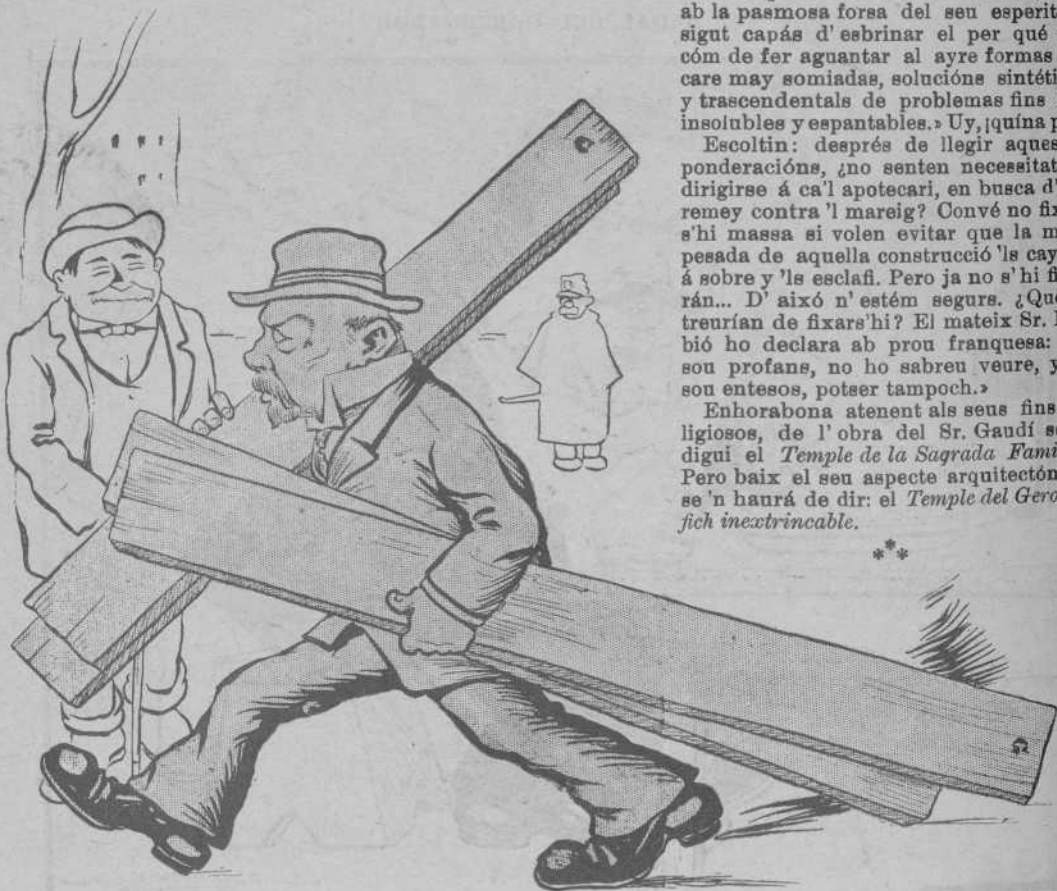
¿Veritat que aquest concepte, de tan sublim, casi casi resulta humorístich?

Y no obstant, tenim motius per estar orgullosos, com á catalans, fins á considerarnos, en materia arquitectónica, superiors al poble grech. ¿Qué té que veure l Partenon, comparat ab el *Temple de la Sagrada Familia*? Deixem parlar al Sr. Rubió:

«..... quan vos quedeu pasmats davant d'equilibris que fins avuy may havian sigut vistos, porque may havian pogut esser resoltos, porque 'ls coneixements humans no arribavan á penetrar els seus misteris, reconcentreu tot vostre cor y diguen: Aquest problema difícil avuy al món no hi ha encare ningú més que l sápigat resoldre; aquest equilibri que jo ara contemplo, en tota la llarga historia de la humanitat, cap poble l'ha vial vist. Ha sigut donat al poble catalá l poder veure en l' albadá del seu caótic renaxement, com s' aixeca d' entre 'ls seus components aquest home extraordinari, que ab la pasmosa forsa del seu esperit ha sigut capás d'esbrinar el per qué y l' cóm de fer aguantar al ayre formas encare may somiadas, solucions sintéticas y trascendentals de problemas fins ara insolubles y espantables.» Uy, ¡quina por!

Escoltin: després de llegir aquestas ponderacions, ¿no senten necessitat de dirigirse á ca'l apotecari, en busca d'un remey contra l mareig? Convé no fixar-s'hi massa si volen evitar que la mole pesada de aquella construcció 'ls caygui á sobre y 'ls esclafi. Pero ja no s'hi fixarán... D' aixó n'estém segurs. ¿Qué'n treurían de fixar-s'hi? El mateix Sr. Rubió ho declara ab prou franquesa: «si sou profans, no ho sabreu veure, y si sou entesos, potser tampoch.»

Enhorabona atenent als seus fins religiosos, de l'obra del Sr. Gaudí se'n digni el *Temple de la Sagrada Familia*. Pero baix el seu aspecte arquitectónich se'n haurá de dir: el *Temple del Gerogli-lich inextricable*.



—Ja que 'm treuhen, retiro 'ls taulóns... y l' ase 'm flich si may més els en deixo cap.

Mes deixemnos de caborias, y aném al nostre terrer, al de la *Crónica amena*, comensant per consignar que 'l Sr. Gaudí 'ns resulta un tipo molt simpátich, contemplat vulgarment desde 'l nostre observatori. Ab tot el caràcter de misteriós *alquimista* en busca de la pedra filosofal de un'arquitectura no somiada may, que li atribueix el Sr. Rubió, á nosaltres se 'ns figura un artista original sí, pero algún tant dislocat y sobre tot molt amich de fer las cosas á l'inversa, y de rahonar ab certa agudesza que resulta molt xocant.

Un día va fer una sala espléndidament decorada: s'hi podia entrar á peu plá y ell, no obstant, hi posá uns grabóns ascendents y descendents. ¿Per qué? Molt senzill, porque 'l visitant al penetrarhi, cuydant de veure ahont posava 'ls peus, no 's fixés en el decorat de l'estancia sino fins arribar al punt precís més apropiat per' admirarlo. ¿No es aixó enginyós, encare que una mica incómodo?

He sentit contar que s'empenyava en situar un sortidor dalt de tot de un' elevada miranda, molt penosa de pujar, per la rahó de que, segons ell deya, no hi ha res que *reposi* tant com la remor de l'aygua.

En un convent situat entre Sant Gervasi y Sarriá s'hi venhen multitud de finestras casi triangulars. Las rectangulars li semblaren excessivas al senyor Gaudí, atenent á la conformació del cos humá al abocars'hi pera mirar. El Sr. Rubió dirá sens dupte que may ningú avants que 'l Sr. Gaudí s'havía fixat en que 'l cap es més estret que las espatllas. ¡Portentós descobriment!

La moda de las casas sense cornisa en el remat la va inventar el Sr. Gaudí, y molts altres arquitectes l'han seguida. Ara sols falta que l'adoptin els sombrerers, confeccionant barrets sense alas.

L'escala de ca'n Güell, sense llum ni ventilació per dalt ni pels costats, respira l'ayre del carrer per las portas, tancadas á la nit, per un artístich calat de ferro. La badoquera, situada entre 'ls dos portals ovalats, que, segons el Sr. Gaudí va dirme un día, havia de representar el mirador del guayte, ja no té cap utilitat, desde 'l punt que á través del calat de las portas se pot veure molt bé qui truca. ¿Y donchs porque vá construhirla?

Invitat el Sr. Gaudí á fer un projecte d'escala de honor pera la Casa Gran (la que després sigué confiada al Sr. Doménech y Montaner) intentava construhirla á la Plassa, de manera que dongués accés al edifici per la balconada. Lo que feu dir á un enemich de las immoralitats administrativas:—Pel balcó no s'hi entra en aqueixa casa. En tot cas s'hi surt. Y quan aixó succeheix, no son menester escalas.

Un arquitecte tan original mereixia encarregar-se del *Temple de la Sagrada Família á tutti plé*, sense restriccions ni cortapisas de cap mena. Allá está en el seu element. ¡Y tant-de-bó qu'ell y nosaltres poguessim viure 'ls sigles qu' exigirá la seva construcció, segons la marxa lenta y pausada ab que las obras s'efectuan!

Per uns resulta aquella obra una maravella... Per altres una céva monumental... la céva més grossa que ha grillat may de la imaginació de un artista. Hi ha qui s'entreté senyalant minucias, contrassenyats y inversions de lo natural y de lo lógich, y troba extrany, per exemple, que 'ls murs de la cripta ficats dintre d'un fossó siguin de pedra sillar esmeradament treballada y 'ls del resto de la construcció, es á dir, els que s'alean enlayre, de llambordas mal desbastadas: que 'ls finestrals del absis que tenen major visualitat siguin més esquifits que 'ls que no 'n tenen tanta, y que uns certs campanils ofereixin un vol de columnetas inclinadas, que caurían com un joch de bitllas si se 'ls hi treya 'l cucurutxo que aparentan sustentar; essent pel contrari 'l cucurutxo 'l que aguanta las columnas...

Tot aixó es molt original. No ho neguém. Pero també ho fora 'l caminar ab las mans y ab las camas enlayre. ¡Y no faltaria algún Sr. Rubió que admirés els may vistos equilibris!

Pero 'l *non-plus* de l'originalitat l'ha abocada 'l Sr. Gaudí en la porta lateral, en aquella especie de peesebre que fa alguns anys qu'está guarnint, sense plányehi material, ni plantas, ni figuras. Las massas de pedra fan l'efecte de suro colcat á capritxo,

LA MARXA DEL "CARLOS V."



—¿Se 'n va?

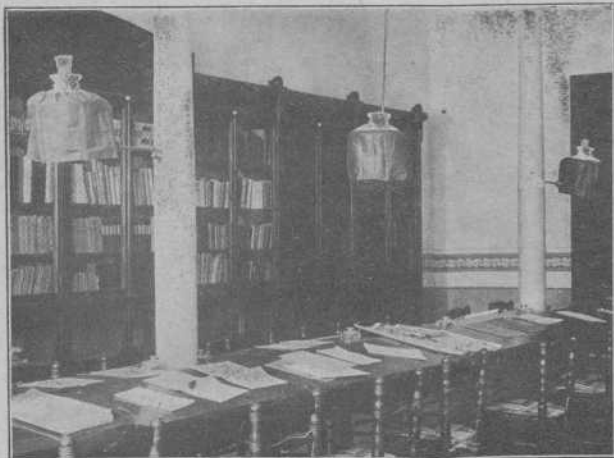
—Sí, pero ja torno. 'M canso d'estar parat y vull anar á estirar una mica las camas.

PER LA CULTURA DEL POBLE.—17 DE DESEMBRE DE 1905



BIBLIOTECA PÚBLICA POPULAR,

establerta á Sant Martí de Provensals per la "Económica Barcelonesa d' Amichs del País." Es la primera que s' ha instalat á Espanya.



Sala de lectura.

formant moles enormes y prescindint en absolut de las líneas, que han sigut fins ara la gramática de l' Arquitectura. Y en quant á las figuras de animals y sants y ángels revelan de un' hora lluny l' enmotllament del natural, que deu ser l' última paraula del art escultórich aplicat á l' arquitectura gaudiesca.

Contrasta la part externa de la porta ab l' interior de la mateixa, ahont se veuhen series verticals de tribunas, en forma de banyeras sustentadas per peus drets com reglas de mestre de casas, y unas combinacions de daus, en degradació, que recordan

las diabluras que 's fan ab fitxas de dómino... ¡Si serán també aquests els equilibris que admira 'l senyor Rubió!

* * *

Cada vegada que visito aquelles obras, ho confesso: 'n surto abrumat.—¿Qué será aixó quan sigui cuyt?— me pregunto, y per més que la busco no trobo la resposta. Mes, ayl que aquell art enfarfegat, ab sas pretensions de nou, á trossos pueril, exhuberant d' elements extranyes de tot punt innecessaris, monstruós de proporcions, prenyat de masses y privat en absolut de líneas, no 'm pot parlar al esperit, com li ha parlat á n' en Maragall, el poeta enamoradís de las vaguetats.

Quí vulgui experimentar un contrast reparador, fassi una cosa. Desde la *Sagrada Família* dirigeixis á la vella Catedral, y després de admirar la superba creació, tan recatada com artística en tot el sentit de la paraula, per incrédul que sigui, sentirá una fruició espiritual molt dolça, com si li traudel damunt un' aclaparadora mole de pedra fent equilibris, dislocacions y muecas.

P. DEL O.

VICTORIAS

VII

Esguardant fit á fit sos ulls serens
he passat la vesprada,

I' he passada crehuant l' espay inmens
qu' es patria de las ánimas.

Com cèlica visió d' excels amor,
angélica y esgrada,
son ánima volava ab alas d' or
y ab el front coronat de rosas blancas.

Al mirarla tan bella y tan sublim,
he comprés la distancia
qu' allunya l' cuch nascut al fondo abím
de las estrellas altas.

Y he caigut abatut, foll de dolor,
en tant, com visió santa,
son ánima volava ab alas d' or
y ab el front coronat de rosas blancas.

J. OLIVA BRIDGMAN

No's pot dir blat...

(NOVELETA EXEMPLAR, EN QUATRE
CAPÍTULS)

I

EL BITLLET

—¿Té encare un décim de la rifa
de Nadal?

—Un, dos, tres... els que vulgui.

—¿Es á dir que puch triar? Millor
que millor. Ensenyim els números
que li quedan.

—Veji... Un 1.234...

—¡Basta! No me'n tregui cap més...

—Li alabo el gust: es un número
magnífich. M' atreveixo á profetisarli
que si no treu será per capritxos del
atzar, nó perque li faltin circumstan-
cias.

—¿Vol dir que 'n té?

—¿Que no 'l ven? Totas las que 's
necessitan. Repari: 1,234... Xifras se-
guidas y ordenadas, com una lliasó
d' aritmética. Ni vuyte ni nous... ni
cartas que no lligan. Cap zero, qu' es
un número que no fa més qu' en-
redar. Sumi las quatre xifras que 'l
constitueixen y li surtirá un 10 com
una caaa...

—¿Y 'l 10 es número de bona som-
bra?

—¡Ja ho crechl... 10... Escriguil ab
lletras y li resultarà *deu*, *Deu*... com
si diguessim, Nostre Senyor...

—¡Bravíssim!.. Queda per mí.

—Si es servit. Quan el cas sigui arribat, ja 's re-
cordará del expendedor que li ha posat á las mans
la fortuna...

—¡Vol callar!

II

ELS PREMIS MAJORS

—¡Els *premios mayores* de la lotería de Madrid!...

—¡Noy!...

—¡Els *premios mayores*...

—¡Noooooy!

—Val deu céntims.

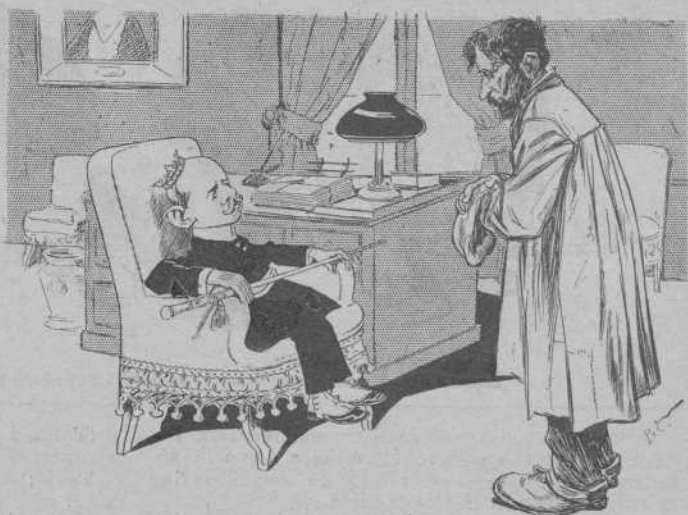
—¿Per qué?

—Perque son els *premios mayores* y venen per te-
légrafo... y aixó costa car.

—¿Quánts números hi ha?

—Quinze: tots els *premios mayores*.

NOVA INSTITUCIO MUNICIPAL



—Bueno. Ja teniu inaugurat el "Laboratori" pera l' anàlissis de las
sustancias alimenticias." Ara, si no menjeu bé, será per culpa vostra.

LO QUE DIU EN NEL-LO



—Ditxosos els congres y els llussos, que no han de tractar ab pas-
tors, ni ab agabelladors, ni ab escorxadors, ni ab tots aquests senyors
que tant marejan al próxim!...

—¿No diu si la primera ha vingut aquí ó...

—Si vol saberho, compri la fulla.

—Vinga.

(Dona 'ls deu céntims. El xicot segueix carrer
avall, pregonant la última hora con los *premios ma-
yores*, y 'l jugador se queda aturat, examinant anhe-
lós la telegráfica llista. Repentinament, llensa un
crit.)

—¡Es possible! ¿Qué veig?

(Se frega els ulls.)

—Sí, nó hi ha dupte... Es el meu número: 1,234...

¿Será veritat tanta bellesa?... Lo qu' es aquí, ben
claras están las xifras: 1,234... ¡Y ab la segona sorti!...

¡La segonal... N' hi ha per tornarse boig... ¡La segona!

¿Quánt li deu correspondre á cada décim?...

(Se li acosta un tranzeunt caritatiu, que sent las
sevas exclamacions.)

ENTRE ELLS



—¿Ja has "fet" el gall?

—¡Encare no! ¿No veus que aquests malehits venedors vigilan més que un sereno?

—Senyor, no s'entusiasmi massa depressa. De vegades aquests xicots venen *últimas horas* inventadas. Prènguis'ho ab serenitat y no cregui res fins al vespre, que sortirà tota la llista.

—¿Vosté creu possible que aixó sigui una falsetat?

—No fora aquesta la primera vegada.

—Esperaré, donchs, esperaré...

III

LA LLISTA COMPLERTA

—¡La Publicidad, ab tota la llista de la rifa de Madrid!

—¿Tota hi es, noy?

—Sense faltarli cap número.

—¿Ni 'l meu?

—Si es dels premiats, aquí 'l trobará.

—A veure.

(Compra 'l periódich, 's posa al peu d' un fanal y comensa á mirar las llargas columnas de números que ocupan tot' una plana.)

—¡Malament!... Entre 'ls premis majors no hi ha cap 1 234. Ni la segona, ni la tercera, ni la quarta, ni la quinta...

Y no, obstant, en aquella *última hora*...

(Torna á treure's de la butxaca la fulla que ha comprat al mitj día.)

Teníu; no pot ser més clar: 1,234... ¿Quí ho entén aixó?

(Continúa l' examen de la llista del diari.)

No; en els premis grossos no hi ha res. Potser entre las sorts petites...

Veyám... Mil, mil... ¡Ah, callal... ¡Deu n' hi doret!... ¡Ja extranyava jo! Naturalment, la precipitació ab que 's fan aquestas cosas n' ha d' ocasionar moltas de confusions... 1,234... Es una de las *petitas*, pero arri poch ó molt. Sempre val més aixó que no pas quedarse *in albis*. ¿Qué dñu aquí?

(Llegint una nota que hi ha al cap de vall de la plana:)

Aconsejamos á nuestros lectores que no rompan los billetes hasta haber visto la lista oficial.

—No está mal aquesta advertencia; pero, vaja...

IV

LA LLISTA OFICIAL

—¿Ja tenim la llista del Govern aquí? Veyám... Jo encare confío... Perque la veritat es que, per lo que diuen els diaris, del paradero de la segona no se 'n té la menor noticia... ¡Quí sab, devegadas!

"LA PERDIU,"



—¿Se pot sortir?

¡Carama, cuánta gent! Potser sí qu' encare no podré acostarm'hi... Permeti, vosté que hi es á prop, ¿vol fer el favor de veure si hi ha aquest número, el 1,234?

—No, senyor, no hi es.
 —¿Cóm nó? ¿Ja ho sab bé?
 —Miri, passi si es servit.
 —Mil... mil... ¡Y es veritat!... Ni sombra del pobre 1,234... ¡Quín desastre, senyor, quín desastre!
 —¿D' aixó s' extranya?... ¡N' hi ha tants de números que 's troban en el mateix cas!
 —¡Pero no s' hi troban després d' haverse vist, com el meu, entre 'ls premis majors de las primeras llistas y entre 'ls premis menors de las segonas!

—Aixó demostra que no 's]pot dir blat...

—Que no signi 'l bitllet cobrat y 'ls quartos desats á la calaixera.

A. MARCH

ESTIRABOTS

Per fi ja som á Nadal; ja, el qui pot, compra turróns, galls d' indi, neulas, melóns, derrotxant un dineral. Pero, quants y quants n' hi haurán... que al tranvía pujarán.

Demá, Lola, farà un mes que, cegat per ma passió, vaig volguerte fé un petó y vas donarme un revés. ¡Ingrata!... Ves qui ho diria... que quan plou no fa bon día.

Diu l' hereu de ca 'n Melció, ab cara molt afigida, que sa filla Margarida li ha fugit ab un minyó. Mes jo dech dirli cla y net... que al hivern es quan fa fret.

Si avuy ta mare 's moría, ens casavam tot seguit, ja sabs que sempre t' he dit que no vull sogra, María. Además, tothom ho difu... que 'ls aucells crían al níu.

MANEL NOEL

Compra fabulosa

El fraternal cop que á la espatlla vaig sentirme va ferme girar. Era en Vidal, el gran Vidal, l'etern somiador, l' home de las concepcions abrumadoras.

—¿Qué passa? —vaig preguntar-li, al veure 'l seu semblant animat, signo infalible d'algún succés extraordinari.

—Vaig á fer una gran compra. ¿Vols venir?

—Si no t' haig de fer nosa...
 —Al contrari; el ditxo ja ho diu: més hi venhen quatre ulls...—

Alló, positivament, anava de serio. L' aplom ab qu' en Vidal enrahonava desvaneixia fins la hipótesis d'una bromainsustancial.

—¿Qué has de comprar?

—Una infinitat de cosas. Lo primer que necessito es una casa de camp, una masía verdaderament catalana, ab las sevas golfas, la seva gran portalada, el seu safreig á la dreta, el seu corral á l' esquerra...

—¿Pero que t' has tornat boig?
 —¿Boig?... No comprench, en bona fé, l' alcans de la pregunta.

—¿Tú una masía?... ¿D' abónt has tret els diners?
 —¿Qué n' has de fer? ¿Per ventura al invitarte á acompanyarme te 'n he demanat algún?

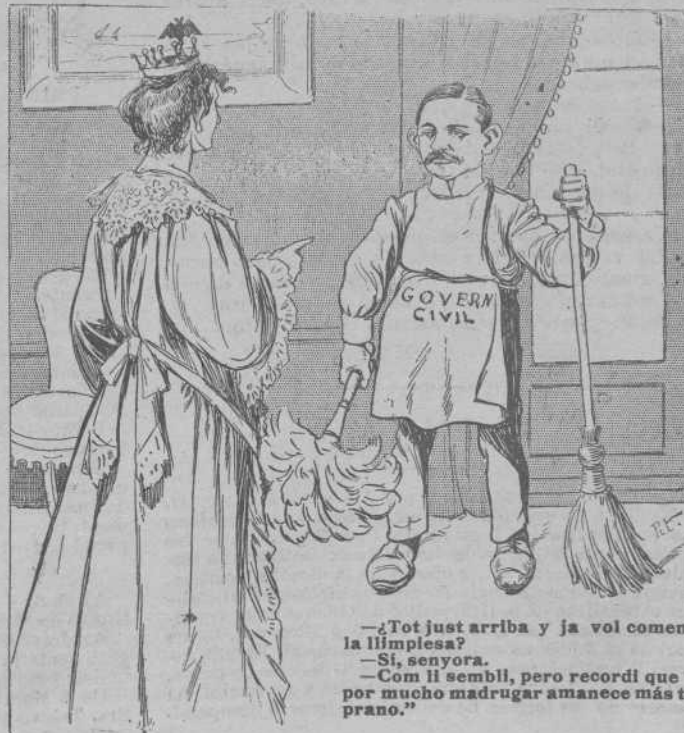
—Ja ho entench: has heradat?
 —T' equivocas.

A LA PORTA DE LA CASA GRAN



—¿Qué li voleu al Alcalde?
 —Ensenyarli aquest potro. Es una bestia de primera, y ell, com á Inteligent y home de parné, potser ens el compraria.

LA VEU DE LA EXPERIENCIA



—¿Tot just arriba y ja vol comensar la llimpesa?
 —Si, senyora.
 —Com li sembli, pero recordi que "no por mucho madrugar amanece más temprano."

—Has descobert una mina?
 —Tampoch.
 —Has comés un robo?...
 —Ets el comentarista més impertinent y provocador que ilumina el sol d'Espanya. Ni he robat, ni he descobert res, ni he here lat a ningú. Compro lo que necessito porque puch, porque vull y porque ara es ocasió de comprarho... ¿Ho enténs?
 —Tant com enténdreho, no; pero... lo que tú dius: com que jo no haig de pagar... Estich á las tevas ordres.—

Més tranquilisat, davant de la meva actitud pacífica, en Vidal va continuar:

—Després de la casa de camp, penso comprar un parell de vacas.

—¿De llet?

—Naturalment: suposo que no serán de cervesa Pilsen...

—Es veritat: las vacas cerveseras, no crech que s'hajin inventat encare...

—Lo que també m'agrada molt son els bèns.

—Ja ho crech! Sobre tot si son tendres...

—De bèns vull comprarne bastants. Casa de camp sense bestiar de llana es lo mateix que altar sense ciris, mar sense peixos, boca sense dents...

—Butxaca sense quartos, gabia sense aucells, flauta sense forats...

—¡Riu, riu tant com vulguis!

—No, si jo no rich: reforso els teus arguments, escolto... y callo.

—Además dels bèns, que tota casa de camp que's respecti deu possehirlos en abundancia, tinch intenció de fer bona provisió de porchs...

—Ab perdó sigui dit.

—De porchs, cunills, gallinas, pollastres, ánechs...

—¿No hi posarás cap oca?

—Si'n trobo alguna... De lo que no puch prescindir es d'una font...

—¿Ferruginosa ó calcárea?

—M'es igual: la qüestió es que tingui un bon raig. ¡Ah! Y sobre tot arbres, molts arbres, tants arbres com sigui possible...

—Trobo que fas bé. ¿Ahont se posarían las gallinas á l' hora del sol, si á la masía no hi hagués una regular arbrada?

—Abreviém: ¿vens ó nó?

—Vinch, home, vinch. ¡Paes no faltaría més, després de la fregada de bitxo que has donat á la meva curiositat, sino que ara 'm quedés sense saber la solució de tot aquest enredol...

Varem anar á la fira de pessebres y, en efecte, en Vidal va comprar una casa de camp, dugas vacas, un remat de bèns, porchs, cunills y virám á discreció, una font, dos pallers y no sé quants arbres.

Total: quatre pessetas setanta cinch céntims

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

DE LOS DELITOS CULPOSOS por ALFREDO ANGIOLINI.—Es digna de ser notada la preferencia que 'ls juristas italians mostran per l' estudi del Dret Penal. Entre las moltas obras de veritable importancia destinadas á iluminar els horisons ab las clarors de la filosofia positiva, mereix un lloch distingit la del Doctor Angiolini, célebre catadràtic de la Universitat de Génova, que traduhida al castellá per D. Joseph Buicó y Monserdá, forma part de la *Biblioteca sociológica internacional*. En ella desarrolla una teoría completa sobre 'l delictes de culpa, fixantse en la seva essencia, prevenció y repressió. Al exámen de las formas de delictes próximas á desapareix-

xer, substituheix el dels delictes predominants en l' actual societat, lo mateix els de culpa que 'ls de imprudencia, tant freqüents en la nostra civilisació eminentment industrial. Y apura el problema penal fins á arribar á considerar lo ab el dret de generació y á senyalar las limitacions qu' en cassos especials deuen imposar-se á la patria potestat.

Se tracta, donchs, de un' obra moderníssima en tots conceptes per sobre-passar las fitas colocadas fins avuy en el camp del Dret Penal. Aquest tractat es además el fruyt assahonat de la privilegiada inteligencia de un pensador, un erudit y un literat tot en una peassa.

LA TRAGEDIA DIVINA.—*Visió poemática d' uns altres mons, trobada y ara novament treta á la llum*, per RAMÓN POMÉS y SOLER.—Es un poema en prosa, inondat de místich sentiment, y notable per sa galana forma literaria. L' edició esmerada, se fa digne del llibre.

ALTRES P ODUCCIONS REBUDAS:

Biblioteca pública Arias.—Memoria decenal.—1895-1904.—D. Cels Gomis, vocal secretari de aquesta institució, dona compte en forma concisa del moviment hagut en la popular Biblioteca, senyalant las preferencias dels lectors que la solen freqüentar.

.. *Autors céebres.*—Ab aquest títol el Sr. Salvatella ha comensat á publicar una escullida colecció de novelas. Forman els dos primers volums: *Ouentos de H. Moreau*, versió espanyola de J. M.^a Ballester; y *Tavass Boulba*, traducció de D. Roch del Rio.

.. *A Ca' l' Calista*, juguet cómic en un acte y en prosa per J. Asmarats, estrenat en l' *Aledzar Español*, el 2 de maig de 1903.

.. *Mala partida*, comedia en un acte y en prosa, original de Francisco X. Godo, representada per primera vegada en el *Teatro Catalá* (Romea) la nit del 13 de octubre últim.

RATA SABIA



PRINCIPAL—(ESPECTACLES GRANER)

Successivament s' han estrenat:
Las preciosas ridiculas, interessant comedia de Molière, traduhida pel Sr. Montoliu. Ab tot y estar inspirada en caborias predominants en el temps del autor, encare avuy se manté dreta y 's fá estimar, puig á través de las condicions d' época deixa entreveure un' ánima immortal. Fou posada esmeradament y interpretada ab molta discreció.

Els dos zerraires, una traducció del entremés del gran Cervantes, completament innecessaria aquí ahont tothom entén el castellá, y además contraria á la consideració que l' obra 's mereix, per quant tota traducció minva l' efecte del original. Es un tapís vist al revés, segons deya Cervantes mateix. Y sería un acte de bona correspondencia, dirli á n' ell:—D. Miquel: Barcelona es casa seva. Pot parlar aquí la seva llengua d' or.

Perque traduhir á Cervantes, dintre d' Espanya, més que una raresa, resulta una extravagancia.

Carmosina: es una bonica producció de A. de Musset que ha traduhit al catalá el Sr. J. M. de Nadal, ab verdadera penetració de l' obra. Presentada irreprotxablement, tingué una interpretació bastant esmerada, en especial per part de la Srta. Baró y 'l Sr. Giménez.

LICEO

Al *Faust* s' hi han fet importants milloras, ab la substitució de Margherita y Meffistófele.

Al deventurat baix Fournets, l' ha reemplasat ab gran ventatja 'l Sr. Torres de Luna, que no es tant diabòlich; pero sab cantar millor.

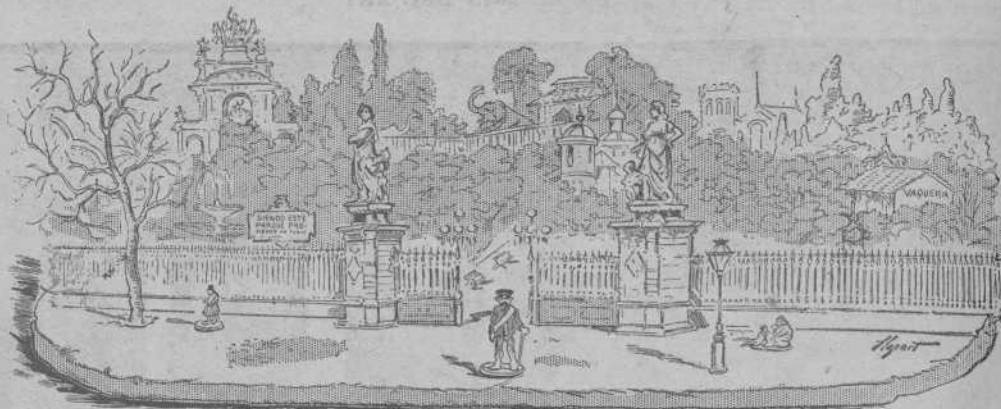
De la Margherita s' han encarregat successivament la Sra. Talexis y la Srta. Paula Marelli. La primera se 'n

EN EL MON DEL ART



—Deu costar molt pintar un quadro bo.
—¡Molt!... Pero encare costa més trobar qui te 'l compri.

PEL PESSEBRE BARCELONI



Arbres, bestias y molsa.

sortí admirablement. Y en quant á la segona, ajunta á sas qualitats artísticas que son notables, la frescura y la gracia de la joventut y la bellesa. El públich la va obsequiar ab els seus aplausos.

* *

Lorenza, l' ópera del Mestre Mascheroni, de la qual parlarem extensament, dos anys enrera, al ser posada aquí per primera volta, ha sigut novament aplaudida pel públich del Liceo.

La Carelli tingué á son cárrech la part de protagonista. Menos graciosa y dúctil que la Berlendi, en las escenas del acte primer, prengué briosamente la revenja en el segón y l' tercer, que li permeten desplegar sas grans condicions de tiple dramática.

En Mariacher lluhí sas qualitats de tenor de forsa, fentse aplaudir ab justicia en la romansa del acte segon. El Sr. Sanmarco dignifica el paper epissódich de que s' encarregá per consideració al autor.

En Torres de Luna sempre just en la seva part de capitá.

Molt bé, la Srta. Frascani, en son doble paper: lo mateix que 'ls Sra. Oliveri y Baldassari, 'ls coros y l' orquesta.

Ens confirmém en el nostre judici de que l' obra es de cartell, reveladora de la inspiració melódica y del perfecte coneixement de l' orquesta que s' ha de reconèixer en el seu autor.

Altras partituras del modern repertori italiá, que no valen de bon tros lo que *Lorenza*, obtenen un seguit de representacions en tots els teatros lírics, gracias al sabó que pera ferlas rialliscar mes suaument, solen usar las casas editorials italianas.

NOVETATS

Poca gent ha lograt reunir el concertista Kockanski als accents mágichs del seu violí. Y se 'n mereixia molta mes.

Es lo que se 'n diu un *virtuose*, que de aquí aquí fá maravellas de mecanisme, diabluras incomprensibles, prodigalitats d' atreviments inverossímils; pero que també, quan vol, fa cantar el instrument, com si tingués ánima.

Y ab tot y tenir tan admirables condicions, li falta encare molt camí per corre. Necessita, enfrenar el seu temperament propens á desbordarse, tractar als mestres ab mes consideració, ab mes fidelitat, ab mes respecte... Necessita, sobre tot, donar á las pessas lo que 'l ritme exigeix.

El públich el vá aplaudir molt.

Nosaltres li dirém:—Estudia, noy, estudia. Domina't. Y si algun día sents tocar á n' en Pau Casals, fixat'hi bé, y sabrás lo qu' es aplicar las grans qualitats á una esmerada y fidel interpretació.

La Sra. Goldsmit l' acompanyá al piano molt discretament.

CATALUNYA

Dilluns celebrá la simpática Lola Ramos la seva funció de benefici.

Entre altres obras, representá *Mlle. Nitouche* donantli un caràcter *sui generis*, que s' aparta bon xich del original. Dignament secundada, especialment pel Sr. Juarez, obtingué un éxit de riallas.

Com á obrá original, de la seva ploma, doná á conèixer un entremés titulat *!La buñold!* L' argument es poqueta cosa; pero está escrit ab gracia y correcció, y 'l públich li dispensá un' acullida molt simpática.

La beneficiada hagué de pronunciar el *speech* de rigor, rematant ab un *!Visca Barcelona!* calurosament aplaudit.

GRANVÍA

Si ara vostés m' apuntessin una pistola al pit, ó un trabuch, qu' encare fa més *frente*, y 'm diguessin:—O 'ns explicas l' argument de *Academia modelo*, ó aquí mateix fineix la teva existencia,—*!Tirin!*—els respondria,—*!tirin,* pero no 'm demanin lo que de cap manera puch donals'hi.

Exceptuant el temps, no sé qu' en la tal *Academia* hi passi res.

Será, donchs, punible despilfarro dedicar una sílaba més á la nova obra.

[E. P. D.]

N. N. N.

El gall de Barcelona

Son els días que la gent va pel món bada que bada per torná á casa firada del seu gall *corresponent*.

Val á dir que ab tan badoch, si ha de parlarse ab conciencia, aquesta *correspondencia*, casi no s' hi veu enlloch.

Veyém matrimonis vells, de gana y familia escassos, comprar uns capóns ben grassos y uns galls *dindis* com camells.

En cambi, veyém sovint qu' una gallina molt nana ha d' entretenir la gana d' una familia de vint.

!Y cuántas n' hi haurá aquests días que de gall no 'n tastarán porque á l' ermilla hi tindrán *suspesas las garantias!*

Fora d' aixó, y que 'l que ven s' exclama de que no cobra, el país pot ser molt pobre...

pro sembla rich. Y 's comprén:

Som als días senyalats
en que la opinió 's revifa,
y en que alguns treuhen la rifa
á l'esquena dels rifats.

Quan arriba 'l doís moment
de la gran lleminadura,
la política s'atura
y la pau va apareixent.

Ja s'aixamplan els pulmons,
puig no s'ouhen altres crits
que 'ls fortament repetits
dels venedors de turróns.

En las paradas d'aquests,
sobre la blanca estovalla,
la negra sombra retalla
els alicantins barrets.

Y ab ells s'hi veu alterná
la morada barretina
entre pots d'admetlla fina
y barvas de massapá.

En amigable conjunt
se barreja á Barcelona
el turró ff de Jijona
ab el fréstech d'Agramunt.

Allunyat al cap-de-vall
tot temor, ja res perilla...
pero aquest any la Pubilla
també 's queda sense gall.

Els seus fills, els seus parents,
cada hu en la seva esfera,
que arribi 'l Nadal espera
boy refinantse las dents.

¿Y quan tots els ciutadans
pensan de gall atiparse...
Barcelona ha de quedarse
trista y plegada de mans?

Al endemá del succés,
com á recort de la broma
contemplará munts de ploma
embrutant els seus carrers.

Pro del saborós festí
hagut dintre de son límit,

PEL PESSEBRE BARCELONI



Una casa de pagés.

ella, com un hoste tímit
no 'n tastará ni un bossí.

La sort qu' en sa abnegació
creu com á cosa formal
que, si enguany te un mal Nadal,
l' any que vé 'l tindrà milló.

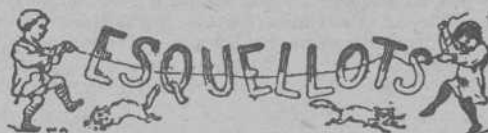
Ha sentit un gall cantá
que du 'l nom d' Autonomía,
y aquest gall, ella confia
que algún any se 'l menjará.

PEP LLAUNÉ

PEL PESSEBRE BARCELONI



La dona de la llenya.



Ha reaparescut *La Perdiu...* ab tot y no haverse
alsat encare la suspensió de las garantías constitu-
cionales.

Sentím lo últim y 'ne alegrém de lo primer... per-
que nosaltres, com á bons liberals, ens alegrém de
que todas las perdius puguin volar.

Per cert que va cridar molt l'atenció un article
de 18 ratillas justas que insertava en la segona plana
del seu número del dissapte. Els que poden saberho
l'atribuixen á una ploma aristocrática... y caste-
llana per afegidura. Revela aixó últim la frase se-
güent: «Tením demassiat amor á Epanya y als seus
destins.»

Demassiat es un castellanisme més gros que una
casa... tan gros com l'edifici del Govern Civil.

Y en quant á *destins*, ¿quí millor no pot parlar que
aquell que 'ls disfruta y ab 20 mil pessetas de sou y
cotxe?

Y ara prou de aquest assumpto.

A *La Perdiu* l'han tinguda agafada ab vesch, y
al llensarse al espay no pot volar com voldria, per-
que encare 'n porta una verga enganxada á las plo-
mas.

Quan se'n pugui despendre... es á dir, quan s'alsi la veda de garantias, la tornarem á escopetejar si s'ho mereix.

Lo qu' es avuy, no pot ser. Avuy ens fa llástima.

La dreta y la esquerra regionalistas varen barallarse dilluns, ab motiu de la renovació de la Junta de la *Económica de Amichs del País*.

Y la dreta va guanyar.

En cambi la *Económica* va perdre, porque després de la batuesa, els que fins ara havían anat junts ja no poden dirse *Amichs*, sino *Enemichs*.

Un dels de l' esquerra exclamava plé d'amargura: —¡La reventada del Sr. Carner ha vingut á demostrar que 'ls que dirigeixen el moviment regionalista son incorretjibles, apartantse dels homes de idees, per anarse'n ab els de diners, sobre tot si 'ls primers son lliberals y 'ls últims reaccionaris! Aixís no 's va en lloch.

—T' equivocas, —li va respondre un company de glórias y fatigas, — aixís se va de dret á ca'l Amo Toni.

Oregui que vaig tenir una alegría al llegir en un periódich, que'l Marqués de Marianao no sols arrancava las fitas que té á la Gran-vía davant del seu Palau en senyal de possessió de aquell tros de vía pública que no li ha sigut indemnizat encare, sino que ademés havia decidit fer donació de aquell terreno al Municipi.

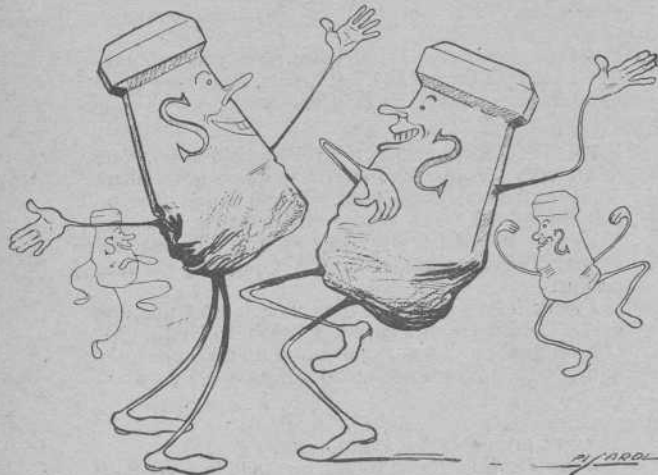
Perque jo 'm deya: —Vels'hi aquí una manera de adquirir gratuítament parcelas de vía pública. Ab anar nomenant Alcaldes de R. O. als que 'n posseheixen, y ab que tots imitin al Marqués, Barcelona s' estalviarà una cantitat considerable.

Pero... *mi gozo en un pozo.*

Las fitas no las retira: se limita á sustituhirlas per unas otras á flor de terra, que no entorpeixin el pas, ni exposin als transeunts á sufrir una cayguda. Pero en quant al terreno, se 'l guarda.

Un día li varen preguntar á D. Salvador, perquè 'l volia aquell tros de vía pública en el qual no hi pot edificar, y ell, qu' es un home práctic, va respondre:

¡NO PRECIPITARSE, FITAS!



¡Oh cándida bona fé!
Ballan per xó que ara corre,
y potser no será re.

ELS QUE SE 'N VAN



FRANCISCO AURIGEMMA

Industrial barceloní. —Mori el día 19 del corrent.

—Per ' evitar que quan s' instalin frías allí, se 'm posin taulas davant de casa, y 'm privin de dormir. ¡Quín error el meu! Perque jo m' havia figurat qu' essent alcalde no li faria res que 'l privessin de dormir. Al contrari, encare es millor per ell y per la Ciutat. Un alcalde ha d'estar sempre ab els ulls oberts.

Llegeixo:

«Se ha prohibido un *meeting* que los peluqueros habían convocado para mañana domingo.»

Jo ja ho veig. Ens trobem en estat excepcional... y un *meeting* de perruquers, avuy, es un acte que fa posar els cabells de punta.

L' *Avi Brusi* s' ha incomodat... L' *Avi Brusi* ha tornat á ensenyar las genivas babosas y desdente gadas...

Ja no son sols els regidors republicans objecte de las sevas reprimendas: ho son també 'ls vocals associats, per haver aprovat una serie d' esmenas afégidas al últim pressupost. Cert que aquestas esmenas tenen per objecte 'l foment de la instrucció y de la beneficencia; pero l' *Avi Brusi* ¡estragos de la edad! no hi sent d' aquesta orella.

Haguessin tendit aquestas esmenas á restablir las subvencions de carácter religiós, ó á depositar 25,000 pessetas en el platet de las almoynas pera las obras del Temple de la Sagrada Familia, y l' *Avi Brusi* faria tot' un' altra cara... y en lloch de babejar de rabia, babejaria de gust.

Pero, amigo, s' ha de conformar, pensant qu' en el món tot cambia, no sols els regidors elegits pel poble, sino 'ls vocals associats, designats per la sort. Aquella Barcelona rancia y encongida de altres temps, qual únich oracle era l' *Avi Brusi*, se troba tan lluny, pero tan lluny, y s' ha quedat tant á l' espatlla de las novas generacions, que ja ningú la veu,

y son ben pochels els que se'n recordan, com no sigui per compadéixerla ó detestarla.

D. Rómulo Bosch ha obsequiat als regidors ab un retrato fotogràfic, en el qual apareix ab el faixí d'arcalde á la cintura y la vara als dits. ¡Está molt mono!

Ja vaig consignarho senmanas enrera.

Del Sr. Bosch y Alsina se pot dir lo que 's diu de molts difunts:—¡Y qué bé ha quedat!

Son molts els que 's lamentan de la peste que deixan darrera seu els automòvils que circulan pels principals carrers de Barcelona.

Es qüestió de taparse 'l nas més que depressa y per llarga estona.

Diguinme una cosa: tractantse de uns vehículs tan aristocràtics ¿no seria convenient qu' en lloch de petroli ó benzina, gastessin aygua de Colonia?

Ha arribat á Barcelona pera pendre part en un concert, la simpática artista Sra. Pichot de Gay.

Per cert que últimament ha corregut una perillosa aventura. Quan la ciutat de Riga (Russia) 's va sublevar, ella 's trobava allí cantant la *Carmen* de Bizet. Y tot just li quedá temps de fugir á bordo de un barco carboner, quan anava á comensar el bonbeig de aquella població.

¡Pobra María, si 's descuyda la bombejan!

Lo qual no hauria tingut res de gay.

Un aplauso á l' *Económica de Amichs del País* per haver establert una Biblioteca popular en el barri de la Sagrera.

Ara sols falta que aquesta no sigui l' única. Tots els barris populars de Barcelona n' esperan d' institucions aixís, que tant poden contribuir á la cultura de las classes artesanas.

Y caldrá que 'ls que poden las afavoreixin ab llibres y publicacions. No tots els donatius han de ser per las iglesias.

Se diu que 'l nou governador se proposa prohibir el joch del burro.

Ab tot, hi ha sentencias del Tribunal Suprém que 'l consideran licit.

Jo crech que la millor manera de acabar ab el burro es deixar que 'ls aficionats á jugarlo 's convenyencin de que quan el fan, *el fan*.

Perque es un joch en que s' hi pot perdre més que lo que s' hi pot guanyar.

Ja té bon nom: es burro, perque es burro. Y ho es principalment perque tira cossas.

¡Lo que pot el geni mecánich!

Als Estats Units s' ha inventat una máquina pera donar surras. Un joch de paletas, mogudas per una corrent eléctrica, actúa sobre 'l pacient ab una gradació tal d' energia, que va desde 'l vapuleig semblant á una carícia, fins á la tunda capás d' arrancar la pell.

Aquesta máquina té una ventatja: la de corretjir educant.

Las mares de familia que l' emplehin, al mateix temps qu' esmenin las malas inclinacions dels seus fills, els hi podrán donar una lliçó práctica y contundent d' electricitat.

Ha mort á París á l' avansada edat de 86 anys, el distingit literat Paul Meurice, amich, admirador y executor testamentari de Víctor Hugo.

En sa joventut estigué á son de Dumas pare.

LA INFLUENCIA D' UN' OBRA



Han vist del Ignasi Iglesias el ja famosíssim drama, y estripan tots els bitllets.. ¡No volen passar per "garsas"!

LA SUBVENCIO PERA L' OBSERVATORI



— Senyor Comas, ¡' ha errada de mitj á mitj. Pera obtenir subvencions, deixis d' Observatoris y cosas científicas. Fassi una iglesia, y 'n tindrà tantas com vulgui.

SORIANADA



—¿Qué me'n diu d'aixó que passa ab lo del estam-
pillat?
—Qu' es un negoci molt "cayo".
—Y molt patriótic ¿vritat?

NOTA COMICA



—Mira si es tarambana el sabater del cantó... M' en-
via una circular, participantme que 'l calsat ha pujat de
preu.

Aquest prodigiós creador de novelas, no reparava
en acceptarne dels joves desconeguts, donantlas a
llum ab la seva firma. Novela per ell firmada, éxit
segur.

De tres se sab que sigueren escritas per Paul
Meurice; son las tituladas: *Las dos Dianas*, *Ascani*
y *Amaury*. La citada en últim lloch tingué un éxit
colossal.

Un distingit escriptor escrigué á Dumas pare, ex-
pressantli la seva admiració. «De todas las vostras

obras—li deya—*Amaury* es la primera. Per ella do-
naría jo todas las otras.»

Vels'hi aquí un elogi que al gran novelista degué
ferli fer una ganyota, com si en lloch de una culle-
rada de mel, li haguessin donada d'acbar.

Estém en plé esclat de felicitacions y *aguinaldos*.
No 's pot donar un pas sense rebre un disparo.
Y ni tancantse un hom' á casa logra lliurarse del
cop de sabre.

Ja que 's forman sindicats de tot ¿no podría con-
juminarse'n un contra aqueixas anuals propinas?
Sindicat y *huelga* de porta-monedas. A veure si hi ha
algú que prengui l' iniciativa... En qual cas, ja ho
saben: apúntinme á la llista.

Xascarrillo de postres.

Furor de un nebot.

—Sí, senyor: jo he anat al enterro del *tio*, y aixó
que feya un temps de gos...

—Pero á lo menos bé haurá heretat!...

—Cá: ni un céntim. Tot ho ha deixat á un meu
cusí... Y ab tot y que ho sabia, 'l murri, s' ha estat
tranquil á casa seva y á mí m' ha fet presidir
el dol.



Va ser detingut un individuó que cultivava la es-
pecialitat de saquejar als metjes.

Heus' aquí cóm procedía. Entrava á casa de un
doctor, y com es natural, el feyan esperar en el sa-
lonet. Quan se trobava sol arramblava ab lo que li
feya més goig y s' escapulía.

Per fi va ser detingut en el moment d'emportar-
se'n un rellotje de sobre-taula.

Llarch interrogatori del jutje de instrucció:

—De manera que vosté va introduhirse á la casa
del Doctor com á client?

—Sí, senyor jutje... La cambrera va introduhirme
al saló, dihentme qu' esperés... que prenguéis pa-
ciencia.

—¿Y vosté llavors?

—Vaig buscar per tot arreu el pot de las *pacien-
cias*... y no trobantlo, per pendre alguna cosa, vaig
pendre 'l rellotje... Y crech que vaig ferli un favor.
Perque d' aquesta manera 'ls clients del doctor no
veurán passar el temps y no 's fastidiarán tant com
mirant el rellotje.

Els noys del día:

La Pepeta, nena de set anys, li diu al seu germá
Joanet, que no 'n conta més que cinch:

—Jo tinch dos anys més que tú.

—Sí; pero d' aquí tres anys, jo portaré pantalóns,
y tú no 'n portarás may.

—Qué sabs tú... Quan sigui casada portaré 'ls
del meu marit.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPAÑA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Se ven per tot arreu



Es l' Almanach polítich mes popula

Un tomo de unas 200 planas. . . Preu 2 RALETS

AVIS

La Esquilla de la Torratxa prepara pera 'l día 4 de Janer próxim, un

NÚMERO EXTRAORDINARI

dedicat á conmemorar el pas del ANY 1905 per Barcelona

La confecció está ja molt avansada, y tant per la abundancia de datos en son text com per la esplendidés de sa ilustració, podém assegurar que 'l tal número vindrá á ser un curiosíssim

Cinematógrafo Barceloní de 1905

¡Ha de valé un dineral — y no més costará UN RAL!

CUADERNO 10.º y último de la 2.ª SERIE

DE

BARCELONA A LA VISTA

30 céntimos - Fuera de Barcelona, 35

TAPAS para encuadernar la 2.ª serie de **BARCELONA Á LA VISTA**
Pesetas 2

La casa editora se encarga de encuadernar el album de *Barcelona á la vista*, regalando para cada ejemplar que eneuaderne una *portada* y un *índice*. Estos índice y portada no se ponen á la venta, y sólo disfruta de este *regalo* el que encargue la encuadernación á esta casa editora.

Precio de la encuadernación, 1 peseta

Colecciones completas de BARCELONA Á LA VISTA

La 1.ª SERIE, encuadernada con tapas en oro y negro.	Pesetas 8
La 2.ª SERIE, id. id. id.	› 7'50
La 1.ª y 2.ª SERIES, encuadernadas con preciosas tapas en oro y negro, en un solo tomo.	› 12

Tenemos á disposición de nuestros favorecedores cuadernos sueltos de la 1.ª y 2.ª series de **BARCELONA A LA VISTA**.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

NYEBIT FILOSOP



—Noy, las criaturas no fuman fins que s' ho guanyan.
—¿Fins que s' ho guanyan... ó fins que s' ho cullen?